

SARUNA PIRMS PIRMIZRĀDES

Ar izrādes „Liec Dievam pasmieties” režisori Rēziju Kalniņu sarunājas lugas tulkotāja Dana Kalniņa-Zaķe, teoloģe, slimnīcas kapelāne.

R: Man jautāja, kā var atrast tādu lugu? Un es teicu – ja ir tāda māsa, tad var atrast (*smejas*). Kā Tev šķiet, kāpēc šī luga varētu būt aktuāla tieši šobrīd?

D: Tad, kad pirmo reizi lugu sāku lasīt, mani uzrunāja tas „funny” moments, ka tur ir 3 bērni, bez tam viens no dēliem ir priesteris, un meita ir aktrise... (*smaida*). Bet man jau šķiet, ka Tu biji pirmā, kas teica – jā, šī ir luga, kas jāuzved!

R: Jā, luga atbilstoši mūsu humora līmenim.

D: Jā, atbilstoši **mūsu** humora līmenim (*abas smejas*). Un ka tas ir labs stāsts.

R: Universāls stāsts.

D: Jebkurš labs stāsts ir universāls. Jebkuram labam stāstam ir jābūt tādām, kas uzrunā, ja ne pilnīgi visus, tad vismaz katru otro. Un šo lasot, ir kaut kas tik uzpazīstams...

R: Uzpazīstams ir tas, ka jebkura ģimenes dzīve, vienalga, cik bērnu, vienalga, cik suņu vai kaķu (*smejas*), tā ir tāda kā traģikomēdija, jo uz jebkuru notikumu vai situāciju var paskatīties gan no komiskās, gan no traģiskās puses. Ka tas sasaucas arī ar mūsu personīgajām pieredzēm. Nezinu, vai es vispār, kādu lugu lasot, esmu tik emocionāli reaģējusi.

D: Svarīgākais ir izstāstīt stāstu pēc iespējas autentiski. Ar tiem stāstiem vispār ir ļoti dīvaini. Piemēram, man savā darbā nākas uz klausīt stāstus, lielākoties no traģiskās perspektīvas. Ir svarīgs konteksts, kurā stāsts tiek stāstīts. Ja stāstu stāsta slimnīcā, tas skan savādāk nekā tieši tas pats stāsts kafējnīcā vai virtuvē.

R: Vai no skatuves. Ja mēs stāstām par ģimenes dzīvi, tad ir svarīgi, no kuras telpas - guļamistabas, virtuves vai viesistabas.

D: Jā. Kas kurā istabā un kādā veidā tiek stāstīts (*abas smejas*). Atgriežoties pie tā, ka tie stāsti, kurus es uz klausu, tiek stāstīti slimnīcā, un savā ziņā slimnīcas konteksts ir zaudējuma konteksts. Cilvēki stāsta par zaudēto – veselības zaudējumu, tuva cilvēka zaudējumu un caur šiem stāstiem veido šobrīd notiekošā jēgu. Man šķiet, tas varētu būt arī viens no teātra uzdevumiem, palīdzēt cilvēkiem izveidot jēgu. Vai radīt jaunu. Kāds kanādiešu skolotājs, sociālais darbinieks un teologs, kurš ilgu laiku nostrādājis slimnīcas paliatīvās aprūpes komandā, runā par to, ka mūsu (rietumu) kultūra ir kompulsīvi pārņemta ar jēgas meklēšanu. It kā tā kaut kur būtu pazudusi vai gaidītu, ka mēs to atklājam, atrodam. Patiesībā, viņš saka – mēs jēgu radām. Mums tā jārada pašiem.

R: Kas man šķiet aktuāls lugā „Liec Dievam pasmieties” – kā dzīvot autentisku dzīvi un kā pacensties nemelot. Ko nozīmē melot – piepildīt citu gaidas, dzīvot cita radītajā modelī, kā Tu saki, ģimenes musturā, un kam ir jānotiek, lai vecāki ļautu bērnam būt autentiskam – tam, kas viņš ir un kāds viņš ir, ko nozīmē vecākam mīlēt savu bērnu. Te ir runa par pieņemšanu. Un, ja tu nepieņem sevi, tad tu aktīvi nespēj pieņemt otru. Un vienalga, vai tā ir tava māte, tavs tēvs vai tavi vecvecāki, vai tavs vīrs, vai sieva, vai tavi bērni – visam pamatā ir bailes no patiesības. Lugā „Liec Dievam pasmieties” visi trīs bērni mēģina piepildīt kādu citu patiesību, savā ziņā – dzīvot atbilstoši kāda cita radītajai dzīves jēgai.

D: Kāda cita ilgām. Kāda cita nepiepildītajai dzīvei ar tās neīstenoto jēgu. Tas ir jautājums arī par to – ļaut vai neļaut otram cilvēkam, piemēram, savam bērnam, būt tam, kas viņš ir. Un tas ir ļoti kompleks jautājums – tu nevari ļaut kādam būt tam, kas viņš ir, ja tu pats neesi tas, kas tu esi. Bērni to izdara. Viņi uzdod šo vārdos neizsacīto. Viņi uzdod vecākiem...

R: Ar savu esību?

D: Jā, ar savu esību. Ar to, ka viņi ir, viņi uzdod vecākiem uzdevumu. Ļoti, ļoti svarīgu uzdevumu – radīt pašiem savai dzīvei jēgu. **Savas**, mātes un/vai tēva dzīves jēgu. Un to dzīvot.

R: Šajā lugā mātei 10 baušļi ir noteikumi, kā pašai droši izdzīvot un... neļaut sev just. Viņa saka – jūtas tas ir viss, kas tas ir – tikai jūtas, bet dzīve esot kas vairāk par jūtām. Un otra lieta, ko viņa saka – “Bet kāpēc visiem jābūt tik sasodīti laimīgiem?” (*abas smejas*)

D: Cilvēki vienmēr reaģē emocionāli, pēc tam nereti mēģinot šīs emocijas racionalizēt ar dažādām teorijām vai pieredzēm, bet pamatā visam ir emocijas.

R: Un tas notiek tieši tajā brīdī, kad visi sāk atbrīvoties, un pamostas cerība kļūt laimīgiem. Ja tā var teikt, Dievs arī Rutīņu atbrīvo. Vai viņa pati sevi atbrīvo...

D: Vai arī viņa tiek atbrīvota no vajadzības racionalizēt jūtas. Lugā ir kādas būtiskas ābece patiesības, universālie attiecību modeļi, kas palīdz mums katram identificēties.

R: Ar kādu no tēliem.

D: Ar kādu no tēliem vai ar kādām pieredzēm. Man personīgi būtu ļoti interesanti izzināt, kā jaunieši to visu saredz. Lugā, protams, skarts arī mūžīgais paaudžu jautājums... Būtu interesanti uzzināt, vai šī problemātika vairāk ir saistīta ar manu un Tavu paaudzi, vai būtiska arī tiem, kas nāk pēc mums, kam tagad 30 un 20 gadi.

R: Magdiņas, Ričiņa un Tomiņa vecumā.

D: To man būtu interesanti saprast, jo es pat iedomāties nevaru, kā viņi to jūt vai uztver.

R: Bieži vien, kad mēs izpaužam savu mīlestību, mēs akcentējam sevi un savu ego – “Es tevi mīlu!” Un tad ir jāiekļaujas otra cilvēka hologrammā jeb jēgā, tajā, kā tiek izpausta mīlestība, kā mīlestība darbojas, un jāapmierina otra cilvēka priekšstati vai “bildes” – „bet, ja tu nomazgāsi traukus, tad es tevi mīlēšu”. Ego baiļu pilnā „mīlestībā” rada noteikumus, un lugā šī tēma tiek akcentēta – kādam tev ir jābūt, lai es tevi mīlētu, lai tu saņemtu uzslavu. Lai es tevi ieraudzītu!

D: Lai tu būtu „labais dēls”!

R: Jā, lai tu būtu “labais dēls”, kas, protams, ir cieši saistīts arī ar tēva nozīmi ģimenes dzīvē.

D: Katrā ziņā šajā lugā tēvs, manuprāt, noteikti neatbilst tipiskiem priekšstatiem. Mūsdienā daudz pieredzējušā, redzējušā un pilnīgi pārgurušā no informācijas daudzuma cilvēka priekšstatiem. Un ko mēs darām, kad mēs kaut ko redzam? Mūsu prāts momentā mēģina šo kaut ko kategorizēt. Virspusējā līmenī kādam var šķist, ka tēvs šajā ģimenē ir “nevīrišķīgs” vai pat „zem tupeles”. Vai tad tādām vispār jābūt vīrietim, tēvam? Kaut kādas kategorizācijas, „plauktiņi” parādās.

R: Mums jau ir nepieciešams labais un sliktais (*abas smaida*).

D: Mēs citādi nevaram! (*abas sasmejas*) Man šķiet, ka tādi kā Vilītis ir par maz. Tādi tēvi ir retums... Kādam varbūt varētu šķist, ka šajā ģimenē tēvs ziedoja, zaudē vai vispār ir “lūzeris”, bet pats Vilītis visu laiku runā par to, cik daudz viņš ir ieguvis. Paradokss. Tomēr jāatzīst, ka uz Vili mēs ar tevi skatāmies it kā

no ārpuses. Mums nav tādas iekšējās pieredzes – kā tas ir dzīvot tādā ģimenē. Kā Tu par to jūties? Es izjūtu tādas kā ilgas... kaut man kā mazai meitenei būtu bijis tāds tēvs!

R: Man ir cita pieredze. Tā jau būs cita luga...